

יט:

משימה
נר מצוה

מסורת הש"ס

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

16 ב' ית' ו' ע"ש כ"ג.
ע"ש לתקן ל"ג ע"ג.
2) ו'תוספתא פ"ח ה"ג.
3) ומ"ה' ו'1. 4) ד'תנ"ך
5) ע"ש ט"ו. 6) ו'תנ"ך
7) ו'1. 8) ו'תנ"ך
9) ו'תנ"ך
10) ו'תנ"ך

וחכמים מסתרין. דעיקרו כלי זכוכית הן ולא חלוי צמר המעמיד.
ע"ה כלי זכוכית טהורין שניקבו והטילו לתוכן אבר יהודה בן שמוע
מתמאן טומאת כלי מתכות דאורייתא אם נגע כהן טומאה דהכל
הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרים מטומאת כלי מתכות דאורייתא
אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן
שאין כלי מתכות טמאין דאורייתא
אלא המניין כפרה (במדרש א"ר):
הזכר והכסף והתחשת והכרזל וגו':
מנא יו"ה. אי בטלה מגילת עמית:
הא איזעריך. אי משום שנגס אי
משום מתיא דללקמן (דף כ"ג): והא
קמקלקל ר"ה. דמנא שאל דהכל
בני הגולה כהלכה אם מעבדין אלול:
דיקא נמי. להכי משו רבנן דלא
ליקללו שאר מועדות והמירו שהיא
ר"ה מקולקל לגולה: ולאו אם
נאעברס השנה. לאחר שנגס אדר
הראשון והלכו השלושים ישנו ב"ד
ועייני ועיניהם לעשות אדר השני
אחר זה: נוטתו כראשון. ויאלו
די חובת פריס ששמו כראשון:
כמה עיבור פגש. ימי אדר הראשון
שאותו עושין עיבור לשנה: חדש.
קא קלקל דעתך כ"ט ימים: מאי
שנא. למאן דאמר שלשים ימים
אך למאן דאמר שלשים עליו ימים
קידוש אדר השני: דידעי. בני
הגולה שלעולם אדר הראשון מעובר
וניסו ל"א נקדש: למאן דאמר חדש.
נמי אין לרין להדיע דהא ידעי
דלגלוס חסר זכוכית שלשים ימים
רזו חדש רזו שלשים. לפיכך לרין
להדיע אם עשאוהו מלא או חסר:
שמקדשין אותן ביום עיבוריהן. יום
שלשים קרי יום עיבור שאותו עושין
עיבור לחדש כשמעבדין אותו
שמקדשין יום שלשים של שנים
ל"ח הנגס יום ל' לאדר הראשון
הוא ר"ח לאדר השני ויום ל' של
אדר השני הוא ר"ח יום: ניסן: למימרא
דמסירין עבדין כו'. כניחומא: אחר
מלא ואחר חסר. דיקא קאמר ראשון
מלא וזני חסר: משום רבינו. רב:
שהוקבע ר"ח כומנו. עד שאמרין לך
הנאים מחרן ישראל קדשו ב"ד ר"ח
אדר השני ביום ל' לאדר הראשון
ועשו את הראשון חסר: מחללין אם
השבת. עדים שראו את הלכנה
בחדושה מחללין את השבת ללא
תוך לחמוס ללא לנ"ד להעיד לפניהם
לפי שהמועדין כולן תלויין בשני
חדשים הללו. וקס"ד מילולא דשרא
רחמנא משום דקביעת ירחא לפי
רשיית הלכנה הוא אם מלא מלא אם
חסר חסר: משום הכי מחללין.
אם ראוהו ביום ל' שאם לא יבאו
ועידו שראוהו היום לא יקדשוהו
ב"ד עד מחר ויעשו את החסר מלא:
אלא

מימות עורא ואיך לא מצינו אילו מעובר. משמע דמימי
עורא היה מעובר ומתן
וגע החדש השניע וגו' וכתיב (שם ה)
וכתיב (שם ו) ביום אחד לחדש השניע
ניה (שם ו) היום קדש וכתיב (שם ו) ביום
השני נאספו ראשי האבות לכל העם
הכהנים והלוים אל עורא הקופר
ולהשיל אל דברי המורה משמע
שעשו שני ימים טובים של ר"ה וקרי
ליה שני למילתיה וכתיב נמי (שם ו)
ביום עשרים וארבעה לחדש נאספו
כל ישראל בטום וישקים וגו' משמע
לפי שאז היה מולאי סוכות נאספו
ואי לאו דעבריה ועשו סוכות בט"ו
ב"ד כ"ט י"ד דירחא וכו' דסוכות הרי
ז"ב יום כ"ג מולאי סוכות ואין
לומר דשקיה למעמייהו משום
מחרת י"ט ומשום כך הממיע עד
כ"ד צו דמלא לא היו נוהגין צו ועוד
שהרי דבר שנצטור היה אלף ש"מ
דעבריה לגולה: ולא יתקלקל
ביוה"ט מועדות. למאן דאמר לקמן
(דף כ"ג) שמעבדין משום ידקיא יחא
דשיך אכולהו לכל למאן דאמר משום
מתיא קשיא דליכא קלקול אלף
מיה"כ לתודיה ועוד ביון דידעי
קביעות אלול אמאי מתקלקל ר"ה
הא ידעי דתדחה מפני אד"ו ונראה
דלאו משום אד"ו קאמר הא איזעריך
מעבדין ליה אלף משום דמנין דלא
רזו עדים הלכנה ביום שלשים ואין
מקדשין עד יום ל"א משום דמניה
יתקלקל כל המועדות יום"כ וסוכות
ושמיני עזרת אם יעשו ע"פ איום
העדים לא על פי הראיה:
מתיא ר"ה ר"ה ר"ה ו"ח ולמא
דידעי כיון דלא נפקי על אדר השני
היאך ידעי שמעבריה השנה בשלמא
אם עיניה קודם אדר יולין להדיעס
ע"י שלוחי אדר אלף אם עבריה
אחר כך היכי ידעי דהא מעבדין
השנה כל אדר ולכל הפחות עד פורים
ו"ל כיון דשלושים יולאין על ניסן
ממילא ידעי כשיגיע ר"ח ואין שלוחין
יולאין א"כ השנה מעוברת:

מוסף רש"י

מימות עורא ואיך.
האי דנקט מימות עורא,
משום דמימי עבריה
דמימי עורא (נמיה מ)
ויסו השני, ונראה שמה
שמעתי וכו' וכו'.

רבינו הגאון

ועל השרי מפני תקנה
המיעוטה ש"מ. פי'ו
להודיע לכל ישראל
שהשנה ביד בית ה'
לעבר. ואפי' שלא היה
לעולם ועל כפלו ליע
מתי נקבע לעשות ככה
הנוהג. ועל אף לשבח
ביום י"ד בו פורים.
ואוקימנא דלא כר' דאמר
אם נעשה שנה יוצאין
אין על אדר השני משום
הפורים. וכולי עמא כל
מצות הנהגות בשני (אין)
נוהגות בראשון. ובעיבור
שנה שלישי. מא דרין סבר
לא כתנא קמא דברייא משום
המירא עיבור שנה ל' יום.
ו'י' ס' לה כרין שמעון
בן נטילאל דאמר חדש
ואוקימנא דלא כר' דאמר
יום העיד ר' יהושע בן לוי
על שני אדרין שמקדשין
אותן ביום עיבוריהן. פי'
מקדשין ראש חודש אדר
שני ביום ל' של אדר
הראשון שהיו יום עיבור.
ויס ל' של אדר שני
מקדשין אותו ראש חודש
ניסן. למימראן דשני
אדרין לעולם חסרין תן.
ולאפיקי מדרב תמן כ'
רב חסדא ד'דרש העיד
ר' סימאי משום תני זכריה
ומלאכי על שני אדרין
שאם רבי ביה רין לעשתין
שהיו חסרין או שניין
מלאיין או אחד מלא
ואחד חסר עושין. וכן
היו נוהגין בגולה. והיא
שומבדיחא. אמרו ששים
רביעי לעולם אחד בלא
ואחד חסר עד שיוודע
שהוקבע ראש חודש
בזמנו העידות שהעיד ר'
סימאי משום חני זכריה
וסלאכי מניא דשמעון
לסקא. ונרשין בבשרות
פיק מעשר בהמה דקא ר'
עקיבא כשימתייהו ואמר
אדר הסמוך לניסן ומנין
מלא ומנין חסר. וכן ע"ז
הוא דסבר אדר הסמוך
לניסן לעולם חסר וקיימא
לן כר' עקיבא. וכן הא
דגייסין האב באי עינא
דשלחו ליה למי עקיבא
אדר הסמוך לניסן לעולם
חסר. עלתה בחיובתא.

א"וחכמים מטהרין תנאי היא דתניא הימים
האלו הכתובין במגילת תענית בין בזמן
שביית המקדש קיים בין בזמן שאין בהמ"ק
קיים אסורין דברי ר"מ רבי יוסי אומר בזמן
שבהמ"ק קיים אסורין מפני ששמחה היא
להם אין בית המקדש קיים מותרין מפני
שאבל הוא להם והלכתא בטלו והלכתא
לא בטלו קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא
כאן ב'הנוכה ופורים כאן בשאר יומי: על
אלול מפני ר"ה ועל תשרי מפני תקנת
המועדות: ביון דנפקי להו אאלול אתשרי
למה להו וכי תימא דלמא עבריה לאלול
הואמר רבי חיננא בר כהנא א"ר מימות
עורא ואיך לא מצינו אלו מעובר לא
מצינו דלא איצטרך הוא איצטרך מעבדין
ליה הא מקלקל ר"ה מוטב תיקלקל ראש
השנה ולא יתקלקלו כולהו מועדות דיקא
נמי דקתני על תשרי מפני תקנת המועדות
ש"מ: ועל כסליו מפני תנוכה ועל אדר
מפני הפורים: ואילו נתעברה השנה יוצאין
אף על אדר שני מפני הפורים לא קתני
מתניתין דלא כר' דתניא ר"ב אומר השני
נתעברה השנה יוצאין אף על אדר השני
מפני הפורים לימא בהא קמיפלגי דמר
סבר י"כל מצות הנהגות בשני נוהגות
בראשון ומר סבר כל מצות הנהגות בשני
אין נוהגות בראשון לא דכולי עלמא מצות
הנהגות בשני אין נוהגות בראשון והכא
בעיבור שנה קמיפלגי דתניא י"בעיבור
שנה ל' יום רשב"ג אומר חדש מאי שנא ל'
דידעי חדש נמי דיעי א"ר פפא י"מ"ד חדש
רצה חדש רצה שלשים העיד ר' יהושע על שני
לוי משום קהלא קדישא דירושלים על שני
אדרים שמקדשין אותם ביום עיבוריהו
למימרא דחסרין עבדין מלאין לא עבדין
לאפוקי מדדרש רב נחמן בר חסדא"ה העיד
רבי סימאי משום חגי זכריה ומלאכי על
שני אדרים שאם רצו לעשותן שניהן
מלאין עושין שניהן חסרין עושין אחד מלא
ואחד חסר עושין וכך היו נוהגין בגולה
ומשום רבינו אמרו לעולם אחד מלא
ואחד חסר עד שיוודע לך שהוקבע
ר"ח בזמנו שאלו ליה למר עוקבא "אדר
הסמוך לניסן לעולם חסר מתיב רב נחמן
יעל שני חדשים מחללין את השבת עד
ניסן ועל תשרי אי אמרת בשלמא זמנין
מלא זמנין חסר משום הכי מחללין
אלא

קב א מ"י פ"ב מהל'
גלס הלכה יג:
קב ב (מ"י פ"ב מהל'
מגלה והכנס ה"י יג
ופ"ג ה"י) ט"ש"פ א"ח
פ"י תפ"ק פ"ק א ווסמן
פ"ה ט"ק א ו' רב אלס
מלן ומעתיב פ"ב ומגילת
ש"פ א"ל:
קב ג מ"י פ"ב מהלכות
קידוש החדש ה"י א:
קב ד מ"י פ"ב מהלכה
ה':

רבינו הגאון

וחכמים מטהרין. כלומר
בחוקת שבוירין הן. ור'
סארי הוא הלמד ר'
עקיבא. ור' עקיבא הלמד
דרי אלעזר ור' יהושע.
הללו תלמידי רבן יוחנן בן
זכאי שחברו בימי בימי.
נה דבר ברור כי יהודה בן
שמוע לאחר חרבן הבית
ההוא. ופרקינן תנאי היא
דתיא הימים הכתובים
במגילת תענית בין בזמן
הבית בין אחר חרבן
הבית אסורין במתניתין דברי
ר"מ. דסבר לא בטלה
מגילת תענית. ר' יוסי
אמר בזמן הבית אסורין
במעוטה שמי טמחה א"ר
לרין. אחרי חרבן מותרין
במעוטה מפני שמי אבל
הן. כלומר. אתר חסר
הבית טמחה מגילת תענית.
והא ר' יהודה בן שמוע
כ"רס רביה הוא דעבר.
ואוקימנא והלכתא בטלו.
ומתור להחנות בכל
הימים הכתובים במגילת
תענית ולחלו תנוכה ופורים
דלא בטלו ואמר להחנות
בהן. על אלו המי
ר"ה פול. ואקשינן ויזין
תפקו באלול ונקבע
ראש שנה בחסרי עור למר
עובדין השלוחין לצאת.
דבר ידוע הוא כי בחסרי
יום הכיפורים כ"טו בו
סוכות. וכי תימא היישינ
דלמא עבריה לאלול. והא
קיימא לן דמימות עורא
לא נעשה אלול עורא
הדברים הבימות עורא
עבריה לאלול כפיסורה
שהיוה כידם. וכי עברי
יוסמכט יום טוב ואם כן
כי נעברין אלול עורא
תני זכריה ומלאכי כי
כולן בזמן אחד היו.
וכבר פירשוהו במסכת
יום טוב. ואם כן כי
נעברו אלול. והמרינות
החוקות מביית דין לא
ידעו. מתקלקלה ראש
שנה שעשו ראש שנה
ביום ל' של אלול כ"ט
יום. וכיון שאולו נעשה
נמצא יום ל' מורחשבין
אלול. והם קבעוהו חסר.
ואמרי מוטב תיקלקל
ראש שנה ולא יתקלקל
המועדין כולן. וייקעין
הכי דראש שנה וראי
נתקלקלה. ולא היישינ
אלא לתקנה המיעוטה
מדוקיא דמתניין דקתני

על ניסן מפני הפסח ומיהו
לכסוף מסקינן תיובתא וף על פי כן אנו נוהגין כן דשמה צימיהן שהיו מקדשים
על פי הראיה מסקינן דומנין מלא
וזמנין חסר אלול לדין טוב למלאות הראשון דהוא חדש העיבור שיתוסף על השנה אף על
גב דלמתינן דשנה מתעברת בסופה
על שנה תלתין זמנין ונחדא כתיב ושפר בלשני ובאנשי חבדיו מוספינן על שנה ירת זמנין
מאן דאמר תלתין זמנין אדר הראשון מוספת מ"ד ירח זמנין אדר השני מוספת דחו לה דקספין רזו שלשים רזו ירח:
מאי

על פי הראיה מסקינן דומנין מלא
וזמנין חסר אלול לדין טוב למלאות הראשון דהוא חדש העיבור שיתוסף על השנה אף על
גב דלמתינן דשנה מתעברת בסופה
על שנה תלתין זמנין ונחדא כתיב ושפר בלשני ובאנשי חבדיו מוספינן על שנה ירת זמנין
מאן דאמר תלתין זמנין אדר הראשון מוספת מ"ד ירח זמנין אדר השני מוספת דחו לה דקספין רזו שלשים רזו ירח:
מאי